

It means to them, without money

בלא דמי משמע להו –

OVERVIEW

The גמרא attempted to prove that חשיד אממונא is from the fact that חשיד אשבועתא, where he is a חשיד אממונא. The גמרא replies that he is not a חשיד אממונא, since he is paying. The גמרא argued that he is still a חשוד on תחמוד; to which the גמרא answered that people assume that חשוד is only if you do not pay, and here he is paying. Therefore he is not a חשוד. Our תוספות challenges the assumption that he is not a חשוד and explains why despite these challenges he is indeed not a חשוד.

תוספות asks:

ואם תאמר תיפוק ליה מלא תגזול –

And if you will say; we can derive it from לא תגזול (do not steal); how can לא תחמוד (be interpreted by people to¹) mean a prohibition from taking someone's article without paying for it; we know that already from לא תגזול, therefore לא תחמוד must mean that you are prohibited from taking someone's article even if you pay for it?!

תוספות answers:

ויש לומר לעבור עליו בשני לאוין² –

And one can say; that indeed you transgress לא תחמוד only if you take it without paying, and the reason the תורה writes two prohibitions לא תחמוד and לא תגזול is so that one transgresses two prohibitions if he takes someone's article and does not pay for it.

תוספות asks:

ואם תאמר והא כי יהיב דמי נמי חמסן³ הוה⁴ כדמוכח שלהי הכונס (שם דף סב,א ושם) –

¹ See תוספות לאינשי בלא דמי that the גמרא means that חשיד אממונא is from the fact that חשיד אשבועתא, where he is a חשיד אממונא. The גמרא replies that he is not a חשיד אממונא, since he is paying. The גמרא argued that he is still a חשוד on תחמוד; to which the גמרא answered that people assume that חשוד is only if you do not pay, and here he is paying. Therefore he is not a חשוד. Our תוספות challenges the assumption that he is not a חשוד and explains why despite these challenges he is indeed not a חשוד.

² The two לאוין will make the איסור more severe (even though there is no מלקות on either לאו).

³ A חמסן is one who forcibly takes and pays. See following footnote # 5.

⁴ This question (seemingly) indicates that תוספות maintains that when the גמרא states חשיד אממונא is from the fact that חשיד אשבועתא, where he is a חשיד אממונא. The גמרא replies that he is not a חשיד אממונא, since he is paying. The גמרא argued that he is still a חשוד on תחמוד; to which the גמרא answered that people assume that חשוד is only if you do not pay, and here he is paying. Therefore he is not a חשוד. Our תוספות challenges the assumption that he is not a חשוד and explains why despite these challenges he is indeed not a חשוד.

And if you will say; but even when he gives money he is still considered a חמסן as is evident in the end of פרק הכונס⁵ -

וחמסן פסול לעדות כדכתיב⁶ אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס⁷ -

And a חמסן is פסול to testify, as it is written; אל תשת ידך עם רשע להיות עד (do not join hands with the wicked to allow a witness who robs) -

והפסול לעדות פסול לשבועה -

And one who is פסול for עדות is פסול for a שבועה -

דכל הנהו דחשיב בפסולי עדות בפרק זה בורר⁸ (סנהדרין דף כה,ב ושם) -

For all those that are mentioned as פסולי עדות in פרק זה בורר -

פוסל להו לשבועה בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מה,א)⁹ -

Are disqualified for a שבועה in פרק כל הנשבעין, so how can we give him an oath
10!?! פסול לשבועה a חמסן and a חמסן is ברשותו, שאינה ברשותי

answers: תוספות

יש לומר דחמסן לא פסול לעדות אלא מדרבנן¹¹ -

And one can say; that a חמסן is פסול לעדות only מדרבנן. תוספות proves this -

מדתני בפרק זה בורר הוסיפו עליהם החמסנין¹² -

Since the חמסנין in פרק זה בורר teaches, 'they added onto them the חמסנין' -

ולא פריך חמסן דאורייתא הוא כדפריך אגזלן -

And the גמרא does not ask (how can you say the חכמים added the חמסנים), a חמסן is פסול לעדות מדאורייתא, as the גמרא asks concerning a גזלן. This proves that a חמסן who pays is פסול לעדות only מדרבנן.

⁵ גזלן לא יהיב דמי and חמסן יהיב דמי there explains that רב אשי.

⁶ שמות (משפטים) כג,א.

⁷ The תורה commands us (the ב"ד) not to allow an חמסן to testify; it is evident that acts of חמס (being a חמסן) disqualifies one from becoming an עד.

⁸ The משנה there on כד,ב mentions four פסולי עדות which are: וסוחרי ומפריחי יונים וסוחרי ומפריחי יונים וסוחרי ומפריחי יונים וסוחרי ומפריחי יונים.

⁹ These same aforementioned four פסולי עדות are mentioned in the משנה as שבועות in משנה. תוספות assumes that when the גמרא in סנהדרין added חמסנים and גזלנים to the list of פסולי עדות, they are also automatically added to the list of פסול לשבועה (see following footnote # 12). See 'Thinking it over' # 1.

¹⁰ Alternately, תוספות asks since he is a חמסן, he is therefore a חשוד; we can therefore prove that a חשוד (אממונא) is not אשבעתא. According to the explanation mentioned in the text (how can we allow him to swear), one can argue that only a חמסן ודאי is פסול לשבועה but not one who is חשוד for חסנות (see תוספות ד"ה, who distinguishes [in two alternate ways] between a גזלן and a חשוד). See (however) footnote # 16.

¹¹ If we assume that תוספות question was that we can prove that a חשוד (אממונא) is not אשבעתא (see footnote # 10), then תוספות answer is evident now since a חמסן is פסול לעדות only מדרבנן, therefore he is not אשבעתא (חשוד אשבעתא is an איסור מדאורייתא (however a חשוד on a דאורייתא could be אשבעתא). According to the explanation in the text, תוספות answer becomes apparent later.

¹² The גמרא in כה,ב cites סנהדרין which states that in addition to the פסולי עדות which are mentioned in the משנה on כד,ב, the חכמים added the חמסנים and the גזלנים.

addresses the פסוק of חמס עד חמס; indicating that an עד חמס is a דאורייתא פסול; so תוספות explains:

וחמסן דקרא¹³ דלא יהיב דמי –

And the חמסן who does not pay, however a חמסן who pays money is only פסול לעדות [did not conclude his answer yet¹⁴.]

responds to an anticipated question:

ושלהי הגוזל (בבבא קמא דף קיט,א) דמייתי קרא¹⁵ דמחמס בני יהודה אפילו אי יהיב דמי –
חמס בני יהודה cites the פסוק of גמרא, פרק הגוזל, **And in the end of** that we are discussing **even a חמסן who gives money**; indicating that the word חמס in a פסוק means that he paid; this is not difficult for that פסוק -

אסמכתא בעלמא הוא –

Is merely an אסמכתא. However a חמסן דקרא is when he does not pay.

established that a חמסן who pays is only פסול לעדות; however this does not seem to answer the original question; how can we give him an oath since he is a חמסן. תוספות continues:

ואף על גב דהוסיפו עליהם החמסנין לפסול לעדות והוא הדין שפסול לשבועה¹⁶ –
And even though the חמסנים added חכמים to the list of **פסולי עדות** and **similarly that** the חמסן **is פסול לשבועה**, so how can we administer to the שומר the שבועה of ברשותי, since he is considered a חמסן?

concludes that this rabbinic prohibition preventing a חמסן from swearing -

היינו חמסן שחצוף לחטוף מיד ליד בידיעת הבעלים –

Is only by a חמסן who is brazen to grab it away from the hand of the owner, who is aware of this grabbing, into his hand; it is this חמסן who is פסול לעדות ולשבועה -

אבל הכא לא חציף אלא מעלים חמסנותו ואמר שנאבדה לו לא פסיל:

However here where the חמסן is not brazen; but rather he hides his חמסנות and merely says he lost the article and pays for it, such a חמסן is not פסול (עדות and) שבועה for.

¹³ When the word חמסן is used in a פסוק it refers to a חמסן who does not pay; however the term חמסן in the גמרא refers to a חמסן who pays.

¹⁴ See footnote # 11.

¹⁵ The פסוק states חמסן דם נקיא בארצם, from which the גמרא derives that even a חמסן who pays, it is considered that דם נקיא.

¹⁶ תוספות does not distinguish between a חמסן ודאי and a חמסן חשוד as he did in דהשיד, because that distinction was necessary since we maintained that חשוד אשבועתא לא חשיד אממונא; however now we are attempting to maintain that חשוד אשבועתא חשיד אממונא, therefore there is no reason to distinguish between ודאי and חשוד. See יד דוד (עד"ז). See footnote # 10.

SUMMARY

There is no proof from תגזול לא תחמוד that לא is even with paying, for one can say that there are two לאווין for stealing items and not paying. The prohibition of an עד חמס (and similarly for שבועה) is only when he does not pay; however a חמסן who pays is only פסול לעדות ולשבועה, and only when he is a חציף; however if he is מעלים חמסותו the חכמים did not disqualify him for (שבועה or עדות).

THINKING IT OVER

1. Did תוספות in his question know of the גמרא that הוסיפו עליהם החמסנין¹⁷?
2. Why does תוספות preface his answer that a חמסן is (לעדות) only פסול מדרבנן; why does not תוספות merely distinguish whether he is a חמסן חציף or a חמסן שמעלים?¹⁸
3. Why was it necessary for תוספות to say that a חמסן that pays is פסול לעדות מדרבנן, why could he not maintain that he is פסול לעדות מדאורייתא; however he is פסול לשבועה מדרבנן as distinguished previously בד"ה דחשיד תוספות¹⁹?

¹⁷ See footnote # 9.

¹⁸ See מהרש"א ומהר"ם שי"ף.

¹⁹ See נה"מ and מהרש"א. See footnote # 16.